

Vloga digitalne knjižnice države

Primer dLib Slovenija

za ohranjanje in promocijo kulturne dediščine

ChatGPT 25.11.2025

Digitalne knjižnice so postale ključna infrastruktura sodobne družbe znanja. Zagotavljajo prost in enostaven dostop do podatkov, hkrati pa pomembno prispevajo k ohranjanju kulturne in znanstvene dediščine. V Sloveniji to vlogo opravlja dLib.si – Digitalna knjižnica Slovenije, ki je eden najpomembnejših nacionalnih projektov digitalizacije in digitalnega dostopa do kulturnih vsebin. Vloge digitalne knjižnice so naslednje.

Dostopnost znanja in podatkov

Digitalne knjižnice omogočajo:

- 24/7 dostop do gradiva,
- branje na daljavo brez fizične prisotnosti,
- vključevanje različnih skupin uporabnikov (študenti, raziskovalci, širša javnost),
- dostop do sicer redkega, občutljivega ali geografsko oddaljenega gradiva.

Ohranjanje kulturne dediščine

Pri digitalnem ohranjanju dediščine je ključno:

- zmanjšanje obrabe originalov,
- digitalizacija ranljivega zgodovinskega gradiva,
- dolgoročno hranjenje digitalnih kopij,
- varnostna kopija narodne dediščine v primeru poškodb ali izgube originalov.

Spodbujanje raziskovanja in izobraževanja

Digitalne knjižnice omogočajo:

- lažje interdisciplinarno raziskovanje,
- uporabo primarnih virov v izobraževalnem procesu,
- analize, digitalno humanistiko, strojno branje besedil, OCR, metapodatke ipd.

Demokracija in transparentnost

Omogočajo javni dostop do:

- uradnih publikacij,
- zgodovinskih dokumentov,
- arhivskih časopisov in knjižnega gradiva.

S tem digitalna knjižnica krepi transparentnost države in informacijsko enakost.

dLib.si – slovenski primer dobre prakse

[dLib.si](https://dlib.si) je nacionalni portal, ki ga upravlja [Narodna in univerzitetna knjižnica \(NUK\)](https://www.nuk.si/).

Namenjen je:

- digitalizaciji nacionalne pisne dediščine,
- prostemu dostopu do slovenske kulturne in znanstvene produkcije,

- dolgoročnemu arhiviranju.

Ponudba vključuje knjige, rokopise, časopise, fotografije, zemljevide, glasbeno gradivo, stare razglednice in digitalne izdaje sodobnih publikacij.

Ohranjanje kulturne dediščine

dLib.si omogoča ohranjanje slovenske dediščine tako, da:

- digitalizira stare časopise (npr. Ljubljanski zvon, Slovenski narod),
- varuje redke rokopise, prve izdaje knjig in zajetne arhive,
- zagotavlja varnostne kopije v digitalni obliki,
- preprečuje propad papirnega gradiva.

S tem ustvarja trajni digitalni arhiv slovenske kulture.

Promocija slovenske kulture

Portal aktivno promovira kulturo z:

- odprtim dostopom do gradiva, ki bi ga sicer videl le ožji krog uporabnikov,
- tematskimi zbirkami (npr. zgodovina slovenskega oblikovanja, knjižna dediščina, pomembni avtorji),
- zbirko "Brezplačna elektronska književnost", ki pomaga širiti slovensko literaturo tudi med mladimi,
- možnostmi deljenja, citiranja in uporabe virov pri pouku, medijih in raziskovanju.

Podpora izobraževanju in znanosti

dLib.si je ključen za šole, fakultete in raziskovalce, saj ponuja:

- digitalizirane znanstvene revije,
- dostop do člankov in arhivov,
- možnost uporabe gradiva pri seminarjih, diplomah in disertacijah,
- bogate metapodatke in napredno iskanje.

Mednarodna vključenost in odprtost

dLib.si sodeluje z evropskimi in svetovnimi pobudami digitalizacije, kot sta:

- [Europeana – evropska digitalna knjižnica](#),
- Digitalna knjižnica svetovne kulturne dediščine.

Slovenska gradiva tako dobijo globalno vidnost.

Izzivi in prihodnost

Kljub uspehom se digitalne knjižnice soočajo z izzivi:

- zagotavljanje dolgoročne digitalne hrambe (formati se spreminjajo),
- avtorske pravice in omejitve dostopa do sodobnih del,
- stroški digitalizacije ob omejenih sredstvih,
- tehnična zastarelost starejših digitalnih vsebin,
- potreba po boljši uporabniški izkušnji in mobilni dostopnosti.

Digitalne knjižnice, kot je dLib.si, imajo ključno vlogo pri ohranjanju in promociji kulturne dediščine. Omogočajo, da slovenska zgodovina, literatura, znanstvena produkcija in vizualna kultura postanejo dostopne vsem. Hkrati delujejo kot sodobno orodje za izobraževanje, raziskovanje in mednarodno prepoznavnost slovenske kulture.